

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

כל תפלה עושה פרות

"לא יהיה כד עקור ועקרה ובכהמתה" (ד י)

חכמים (בכורות מד ב) פרשו את הברכה האמורה בכתוב זה: "שלא תהא תפלתך עקורה" לפני המקום" אלא תתקבל ותעשה פרי. ואמר האדמו"ר רבי מאיר מדז'יקוב: לפי דרשת חכמים נתן להוסיף ולדרש מתוספת תבת "ובכהמתה" שתפלת ישראל תתקבל לא רק אם יתפללו על עניני רוח, אלא אפילו כאשר יתפללו על עניניהם הבהמיים והארציים, גם אז לא תהיה תפלתם עקורה לפני המקום.

ברכת התפלה תלויה בתורה

"לא יהיה כד עקור ועקרה ובכהמתה" (ד י)

דרש האדמו"ר רבי שלמה מבאבוב:

הברכה שדרשו חכמים (בכורות מד ב) מפסוק זה - שלא תהא תפלתנו עקורה, אלא תעלה ותעשה פרות מתנית בקיום הפסוק שגאמר בסמוך: "והיה עקב תשמעו" - שישמעו ישראל לחקות התורה, שהלא מקרא מלא הוא (משלי כח ט): "מסיר אונן משמע תורה גם תפלתו תועבה". קצף קרם שלמה אב תשי"ג עמ' נג

התפלה מעבירה את הגזרה

"וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישמים בה ונתנם בכל שניאד" (טו)

יש להבין: מה ברכה יש ב"וונתנם בכל שניאד", וכי לא די בברכת: "לא ישמים בה"?

באר רבי מאיר מפרימישילן:

במשנה (ברכות לד ב) מספר על רבי חנינא בן דוסא שלאחר שהיה מתפלל על החולים, היה אומר: "זה חיי - כשתפלתו התקבלה, "זה מת" - כשתפלתו לא התקבלה. ולכאורה, במקרה שהבין שתפלתו לא התקבלה ונגזר על החולה שימות, מדוע היה עליו לספר זאת, והלא דרשו חכמים (פסחים ג ב) על המבשר בשורה רעה גאמר (משלי י ח): "ומוצא דבה הוא כסיל"? ויש לפרש כי כיון שידע רבי חנינא שהתפלה אינה יכולה להעלים מן העולם, אלא בכח התפלה נתן להעבירה מיהודי לגוי. לכך התפלל ואמר: "זה [היהודי] חיי" "זה [הגוי] מת" - תחתיו.

בדקו נתן לפרש אף את הפסוק שלפנינו: "וכל מדוי מצרים... לא ישמים בה". ואף אם חלילה יגזר עליך חלי - "וונתנם בכל שניאד".

אף את גסח תפלת ונתנה תקף נתן לפרש כך: "ויתשובה ותפלה וצדקה מעבירו את רע הגזרה" - מן היהודים על ראש שונאיהם.

ומעשה היה בסנדלר הקדוש רבי משה יעקב רביקוב,

לזכר את ה' למרות הכח

"וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל" (ח י)

באר ה'כתב סופר:

אותם אנשים שהברכה שורה במעשי ידיהם, באשר טורחים הם מעט ורואים ברכה רבה, מבינים הם בחול כפי פרנסתם באה להם מידי שמים. ואין זו גדלה ותרה בעבורם שמכירים הם: "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". אולם אלו שמתפרנסים בטרח ובקשי מעמל כפייהם, ובכל זאת מכירים בעבודה שפרנסתם באה להם מידי שמים - בודאי מלמד הדבר על חסן ועצם אמונתם.

על גדל מעלתם רמזו חכמים באומנם (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן". כלומר: מי שעמל לפרנסתו "בכל כחו" ועצם ידיו, ובכל זאת הוא "עונה אמן" - באמונה תמימה שכל הטובה באה לו מידי שמים, בודאי זכה להשמר מן החטא ושערי גן עדן יהיו פתוחים בפניו.

שו"ת 'כתב סופר' א"ח כט

הגית האמן מקדשת את האדם

"את ה' אלקיך תירא אתו תעבד ובו תדבק" (י כ)

דרש בעל המונחת אלעזר ממנוקאטש:

קדשה מיחדת יש לה למלה 'אמן', ועצם הגייתה מושג את לב האדם להדבק בבוראו. לזאת רמזו חכמים באומנם (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך" - העונה אמן מתעלה בקדשתו יותר מן המברך.

דבר זה אף נרמז בלשון הכתוב (שה"ש א ד): "משכני אחרך גרוצה הביאני המלך חדריו". "משכני אחרך גרוצה" ראשי תבות 'אמן', ללמדך כי ענית אמן מושכת את לב האדם לרוץ ולהדבק בבוראו, ומכחה הוא זוכה למדרגת: "הביאני המלך חדריו".

דברי תורה מהדורה ט אות יח

דרושי רשומות הסיפוי שהאותיות השניות בפסוק: "משכני אחרך גרוצה" הן 'שחר', ללמדך כי לענית אמן אחר ברכות השחר שבהן פותח היהודי את יומו, יש כח מיוחד למשך את לב האדם להדבק בבוראו.

ראה עיני העדה שיר השירים א ד

שכאשר תנה בפניו רבי יעקב אדלשטיין כי קרובת משפחתו חלתה אנושות ונלאו הרופאים למצא מזור למחלתה, אמר לו הסנדלר: "אמר לה שתצא לרחוב ותתור אחר גוי כלשהו. וכאשר תמצא את מבקשה תגש אליו ותאמר לו: 'קח את מחלתך במתנה...' "

עשתה האשה כדברי הסנדלר ומיד החל מצבה להשתפר עד שגורפאה לגמרי. כפי הנראה עברה המחלה לאתו גוי שפגשה בו.

מ'רגנימא דרבי מאיר: 'לקוטי רבי משה יעקב' ח"א בראש הספר

ברפת האורח לתלמיד חכם

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח י)

בגמרא (פסחים כב ב) הובא כי: "נחמיה העמסוני היה דורש כל 'אתים' שבתורה. ויש לברר מה דרש בא'ת של 'וברכת'; וכי למי עוד עלינו להודות מלבד לקדוש ברוך הוא?

הראשונים (סמ"ג עשין כז; פלבו סי' כה ועוד) הביאו את דרשת חז"ל (שא"ינה מופיעה במקורי ח"ל שלפנינו), כי 'את' זה בא לרבות את בעל הבית. כמובא בגמרא (ברכות מו א) שהאורח מוסיף ברכה מיחדת לבעל הבית בתוף ברכת המזון. וכתב רבי אברהם פלאגי כי דרשה זו היא דרשה גמורה, ולפיכך ברכת האורח היא חובה מן התורה.

רבי יעקב יחזקיה גרינוולד מפאפא הוסיף ואמר כי כפי שדרש רבי יעקב (פסחים סג) את הפסוק (דברים ו י): "את ה' אלקיך תירא" - "לרבות תלמידי חכמים" שיש לירא מהם, כך נתן לדרש אף כאן: כיון שהשפע בא לעולם בזכות הצדיקים, כפי שאמרו חכמים (מעניית כד ב): "כל העולם כלו גזון בשביל חנינא בני" (ראה 'פרדס רמונים' פ"ב ש"א), לפיכך צריה האדם לברכם בעת שהוא מברך על מזונו.

פ'דה את אברהם' מערכת ב אות ט; ו'גד יעקב'

שביעה מהברכה ולא מהאכילה

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח י)

דרש רבי ישראל מרוז'ין:

"ואכלת ושבעת" - מ'וברכת'; ללמדך שיהודי צריך לשבע מהברכה ולא מהאכילה.

'מכתבי אלהי' [פרד'יטשוב תרנ"ד] שערי היחוד והאמונה סוף פ"א

'מין ה' עשה חיל'

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך... השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך..." (ח י-א)

פרש ה'כתב סופר:

מסמיכות הכתובים נראה כי מצות הברכה אחר האכילה נועדה להשריש בלבנו שפרנסתנו ומזונותינו אינם תלוים בכחי ועצם ידי, כי אם בבורא עולם הנותן לנו כח לעשות חיל.

לפיכך אמרו חכמים (ברכות נא א) כי המברך על הכוס צריך לאוחזה בשעת הברכה ביד מינו, שכן בכך הוא מגלה דעתו שפרנסתו לא באה לו ב'עצם ידו', אלא: 'מין ה' עשה חיל" (תהלים קיח טו).

שו"ת 'כתב סופר' א"ח כט

יהודי יקר, מצות מאה ברכות' מסובכת אותנו לאורך כל היום כלו; מ'ברכות השחר' שנתקנו במיוחד כדי שנוכל להגיע למכסה של מאה ברכות ליום (טור א"ח מו) עד לברכות האחרונות שאנו מכריזים בסוף היום.

שים על לבך את שכתב רבנו בחיי בפ'רשתנו (דברים ח י) כי הקדוש ברוך הוא אינו זקוק לברכותינו, אלא אנו שזקוקים להן. הן מגנות עלינו מכף צרה ומשפיעות שפע ברכה.

מאה ברכות בכל יום - במתינות, בכונה ובחברותא.

"ועתה ישראל" מה [מאה] ה' אלקיך שאל מעמד

למוד פסוקי ברפת כהנים (א)

למוד תורה סמוך לברפת התורה

הלכה ידועה היא כי כל ברכות המצוות נאמרות בסמוך לקיום המצוה שעליה אנו מברכים... (ראה פסחים ב. א.)

פרושים רבים נתנו לברכה זו, אשר כל תבה ותבה בה טומנת בחבה משמעות נקרות וזליוות. במסגרת זו הנוגעת לשלובה בתוך סדר ברכות השחר, נשתדל להביא את יסודות הדברים שהתבארו בדברי חכמינו זכרונם לברכה, ואידך - פרושה הוא, זיל גמר.

אם אין קמח - אין תורה

בברכה הראשונה - 'ברכה ה' מברכים הכהנים את ישראל שיתרבו ונסיחם' בפסוק ר. כד, ע"פ במד"א (ה). ברכה זו מלמדת אותנו שהצלחתו של האדם נתונה בידי שמים; יכול הוא להשתדל ולפעל, אולם בסופו של דבר 'עצת ה' היא תקום'. חכמים (שם) אף הוסיפו והרחיבו את משמעותה של ברכה זו ופרשו שהיא כוללת בתוכה את כל ברכות שנקשרו בפרשת כי תבא (דברים כח טז-כ).

ואמנם, ברור הדבר שתכלית שאיפתו של הדין צריכה להיות על ענינים שברוח ולא על עניני החומר. אולם בפעל לשפיע הנשמי יש השפעה אף על ההצלחה הרוחנית, וכפי שאמרו חכמים (אבות ג טו): 'אם אין קמח אין תורה', על כן הקדימו ברכה מיוחדת על כך (ספדונו' שם).

ברכה ושמייה בצדה

הברכה השנייה בפסוק זה - 'וישמרו' משלימה את ברפת העשר הקודמת לה; שלא כמקרה בשר ודם שלאחר שנתן מתנה לעבדו אינו יכול לערב לו כי המתנה תשמר ביזו - הקדוש ברוך הוא הוא כל יכול, וביקלתו להעניק ולתת מידו הרחבה והמלאה, ואף לשמר שמתנתו תשמר בידי המקבל ויתהיה מוגנת מפני חורשי רעה (רש"י שם, ע"פ במד"א שם).

עוד דרשו חכמים (שם) 'וישמרו' - מיצר הרע. אף ברכה זו משלימה לברכת העשר הרע. שמי' שמי' שנתברך בעלש השחר ויתר לסכנת פתוי היצר, ככתוב (משל ל ט): 'פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ולכן מברכים אותו הכהנים שאף שיברכו ה' בנכסיהם, שיתרהו מיצר הרע (עסקם הנצי"ב נטא פי"ט).

יתרה זאת: מלבד שמי שנתברך בעלש וזקוק לשמירה; תרה מן החסיד, נצרך הוא אף לברכה מיוחדת, שישתמש בעשירו לתכלית הצדקה והצדקה נוגע - פענך לוקים התורה והמצוות. על כך הוסיפו ודרשו חכמים (במד"א שם) 'וישמרו' - ששתעשה קמחו ומצותו, שישתמש בקמחו לצדקה וחסד, ויתן דבר קדושה שמי' שמי' הקדוש ברוך הוא להשפיע עליו את שפע ברכתו (הדושי' הוד"ל שם).

מכתבי אמונים

למערכת 'כל מאמינים', במכתב שפרסם בעלון של פרשת בלק, הביא הכותב שיש לדמות את עניני אמן למלאכת 'אומר'... שיש להקדיש הנשמה בסיום התפילה, מעמיד את התפילה שלא תפריד, כך האמן האמרת כיום הברכה ממקומה את הברכה.

אוסף רב שמהווה של אמן היא ותבור. הרבי בעל 'שומר אמונים' ז"ל בספרו (שומר אמונים מאמר פתחו שערים פט"ו) דורש את לשון הפסוק בתהלים (כ א): 'נתתה את מוסרותימו' ראשי תבות 'אמן'... 'מוסרה' היא חבל נאה ב"ק מן א: 'קשרו בעלי במוסרה'; על די עניני אמן נוצר כעין 'חבל' המאשר בין ישראל לאביהם שבשמים, והמקשרים במבטש לנתק חבל על די ששכחתיים את ישראל דבר בתפילה ובהפסיד עניני אמונים, רחמנא ליצלן.

ישר כח על כל פעלכם, א.כ. - ירושלים.

שתי פליות וכלה - בזכות אמן אחת

אף את הספור שלפנינו ספר הרב יואל גולד שלי"ט, א"ר מרבי לוס אנג'לס, אשר שמע את הספור מפי בעל המעשה בעצמו, ר' פרדי בטיט, המתגורר בארצות הברית:

תחלתו של הספור בארץ הקדש, לאחר שלוש שנים שבהן זכה ללמד בישיבה ולהתחנך בתורה בתחלה היו אלו כאבי בתי סדרים, ומתה שלא בטוב, ומיום ליום החל מצבו להדרדר. מאד הדבר התפתח להקאות חזרות ונשנות שכלו את כוחותיו, עד שבתוך זמן אבד כחמישה עשר קילוגרמים ממשקלו. בנקודה זו הוא ספר לאמו על מצבו, וזו מהרה לרשע פרטים טיפה ולהגיע לארץ ישראל.

משגיעה האם לארץ, הסיפק לה מבט אחד כדי להבין שפשוהו לא טוב עובר על בנה יקר. היא מהרה ונסעה עמו לבית החולים.

בחוד המיון נערכו לפרדי בדיקות מקיפות. התשובות לא אחרו מלהגיע, ואולם הרופאים שנדהמו מהתוצאות הבלתי הניחיות, קפשו לערוך את הבדיקה בשנית, אולי התרחשה טעות בפענוח. אלא שלאחר שהתוצאות חזרו על עצמן בדיוק כמאלה, לא היה לרופא מנוס מלהשמיע בפניו הן ואמו את הבשורה הקשה: פרדי סובל מפלג כלייתי חמור. פליותיו חדלו מלעבד ומעתה ואילך הוא יזקק לחסדי מוננת היאלוזה שתבצע את פעלת הכליות.

מבחרו צעיר ונביל, הפך פרדי בפתע פתאום לחולה שחיי להיות במכונת היאלוזה והוא נלחם על חייו. פרדי שב לארצות הברית והכנס באופן מיידי לרשימת הממתנים להשתלם כליה. הוא שימה ארכה בת כמאה אלף איש הממתנים כמזהו.

לפי הממצע הארצי היה עליו להמתין כשמונה שנים עד שיעיר מקומו בתור. אלא שפרדי ידע כי חולי דיאלוזה אינם שורדים יותר מחמש שנים, ואם כן אבוא זקוק היה הוא לנס כדי לחיות.

פרדי אהב לקרא, וכאשר הגיע לידיו ספר שיצא לאור באותה עת, וסמוך י"ק מלה אחת - 'אמן', קראו בסקירה מראשו לסופו. ספר זה מדבר על כחה של התפלה ושל עניני אמן, ובין דפיו גלה פרדי את המשג המכה סעדת אמונים. הוא הראה את הספר לאמו, ואמו התלהבה מהרעיון. היא האמינה כי אולי בזכות מצוה זו יזכר לישועה ויחלה וישיב מיד לארגון 'סעדת אמונים' כדי שפרדי יזכה לרפואתו שלמה.

ביום שלמחרת הגיעה אמו של פרדי לבית הכנסת שבאזור מגוריהם, ולאחר שרב בית הכנסת סים את שיעורו השבועי, פנתה לנשים שישבו בעזרת הנשים ושאלה אותן בגלוי לב: 'בני אינו חש בטוב, אני מענינה לארגון 'סעדת אמונים' לרפואתו. האם מישהי מהישיבות כאן תוכל לסייע בידי לארגון את הסעדה הזאת?'

בחנה צעירה ויראת שמים קמה מיד ואמרה כי היא מוכנה לעזר לה בשמחה.

שנה וזמן קצר הצליחו אמו של פרדי והצעירה שהתנדבה לעזר לה, לארגן במהירות סעדת אמונים כיד המלה. מאה ועשרים נשים השתתפו בפערה, כשכל אחת בתורה מברכת על דבר מאכל, וכלן עונות אחריה אמן.

הסעדה נערכה ביום רביעי בשבוע, ושלשה ימים לאחר מכן, בעצומה של סעדת השבת, צלצל הטלפון בהפתעה.

מספר פרדי: 'ישבנו בסעדת הצהריים של יום השבת, ופתאום שמענו את הטלפון מצלצל פמה צלצולים, אשר לאחריהם ענה המשיבוין האוטומטי. מעבר לקו נשמע קולה של אשה המודיעה לפרדי בלשון זו: 'נכית בלוטו...! מצאנו את הכליה המושלמת עבורך!'

מפני פחות גפס הרים פרדי את הטלפון, היתה מוכיכת ושמלתות בבית החולים. היא שאלה לפרדי כי לפני זמן קצר נפטר בעיר טקסס אדם אשר פליתו מתאימה לפרדי באופן מושלם, וכי עליו לטוס לבית החולים באופן מיידי.

'העברת לראש רשימת ההמתנה, משום שהדי אן

איי של הכליה הוא התאים לכליתך באופן המושלם ביותר שיכול להיות, וכפי שהוא מכנה בלשון הרופאים: 'התאמה של ששה אנטי-גנים'.

'לא סתם אמרת שזכית בלוטו', הוסיפה המזכירה, 'משום שהסכויים שתהיה התאמה מלאה של כל ששת האנטי גנים, הם אחד לעשרה מיליון - ממש כמו לנחש נכונה את כל ששת המספרים בלוטו'.

עשרים וארבע שעות לאחר מכן כבר היתה לפרדי כליה חדשה. למעשה הוא זכה בחיים חדשים. בריאותו שבה אליו והוא חזר להיות הצעיר האנטיגני והתוסס שהיה לפניו.

באקט של הכרת הטוב, התקשרה אמו של פרדי לחברה שסייעה לה לארגן את מסכת האמינים ובשרה לה על הישועה המספקאה, ותוך כדי השיחה הנעימה שקלחה ביניהן עלה בלבב רעיון...

עם סיום השיחה היא יצרה קשר עם משפחתה של הצעירה, והציעה את בנה כשדודו עבור בתם. שלושה חודשים לאחר מכן התארסו השניים למזל טוב.

עשר שנים חלפו מאז, במהלכן אמצו, פרדי וזנחתו ממשפחתם.

יכול היה הספור המפלא להסתיים כאן ולהותיר בקרב קוראיו רשם מפלא על כחה של 'אמן'. אלא שצאתה ההשקפה וסדרה' לו המשיך מפלא לא פחות.

בחלק עשר שנים מההשתלה, טוב החל פרדי לחוש שלא בטוב, ונורות אדמות נדלקו במחו. הוא פנה כדי לבדיקות וגלה כי חששותיו האמנות, וכליתו המשתלם חדלה מלתפקד. הרופאים הסבירו לו כי לכליה שהשתלה מאדם מת יש 'תאריך פגונה' מקסימלי של עד עשר שנים, והוא מצה אותו עד תם. כך מצא פרדי עצמו בשנית מאשפו ומחבר למכשיר היאלוזה המיסר. שב ומכנס לרשימת הממתנים הארכה שאחריה מי ישרדנו...

משפחת בטיט המשיכה בהתחזקותה במצות עניתי אמן, תוך שהם מחזקים עצמם באמונה בהשם יתברך, והישועה שבה הפציעה בביתם; היה זה בלילה קשה במיוחד, לאחר יום מיסר ומתיש של טפולים, פרדי ורעייתו חשו כי כשכל פח סבלם, ולפתע צלצל הטלפון בכיסו של פרדי...

מעבר לקו נשמע קולו של משה, אחי הצעיר אשר זכה להתחנך בתורה ובמצוות בעקבותיו. קולו היה חזק ומדקמות לשבוע להם כי לפני פנית דקות קבל תשובה חיובית ולא סתם 'חיובית'...

'לא יכלתי לראותך סובל כל כך', הסביר האח, 'חשבת לי לעצמי: אמה הלא הענקת לי חיים אמתיים - חיי תורה ומצוות, האם לא הגיע הזמן שאשיב לך חיים? בצעתי אפוא בסתר בדיקת התאמת כליה עבורך, והרופאים היו המומים: הכליה שלי מתאימה לך בששית אנטי גנים, לא פחות! אמה כבר יודע מהי המשמעות של התאמה זו, וכמה סכויים יש לה להתרפא...! סים האח את דבריו המפתיעים.'

זמן קצר לאחר מכן נעדר הנתות. אחת מקליותיו של משה הוצאה מגופו והשתלה בגופו של אחיו הגדול שחזר לחיים...

את ספורו המפלא מסכם ר' פרדי בהתרגשות בכמה משפטים:

'הסכויים לקבל כליה בהתאמה של ששה אנטי גנים פעמים, ותוך כדי התהליך למצא בדרך מפלאה את הזוג שיעוד לי מן השמים - הם פחות מאפסיים. ולחשב שכל זה החל בזכות מלה אחת - 'אמן', זהו דבר בלתי יאמן! ההשפעה שהאמינים הרבים יצרו בשמים, גרמה כפי הנראה שכל הברכות היו מקדמות אליו ולמענו.

דאי לכם לעשות מאמץ משמעותי כדי לשמח ברכות ולענות אחריהו 'אמן'. אתם תזכו לרגע קטן של 'חבון' אמיתי וזהו לקדוש ברוך הוא, ומסתבר שלשים עצומים יזכו אליו כפוצה מקרה. 'אמן' אתם יוצרים כח רוחני שיפעל למענכם ויעזר לכם להשיג את כל המתנות והברכות שאתם כל כך מחפשים להם.'